

Деякі особливості перекладу науково-технічної літератури

У всіх видів науково-технічної літератури є багато спільного у мові і у характері викладення. Автори науково-технічних праць намагаються висловлювати свої думки таким чином, щоб уникнути можливості довільного тлумачення суті питань, що розглядаються [1]. Це знаходить своє відображення у складі лексики, що використовується, та граматичній побудові речення, що дає можливість говорити про загальні лексичні та граматичні особливості науково-технічної літератури.

Головною лексичною особливістю науково-технічної літератури є використання в ній слів у прямих значеннях. Автори намагаються не використовувати слова у переносних значеннях для того, щоб виключити можливість довільного тлумачення змісту матеріалу [2].

Лексика науково-технічної літератури включає значну кількість слів загального вживання, велику кількість спеціальних термінів та слів наукового стилю.

Вивчення наукової термінології характеризується тісним переплетінням теоретичного та методичного аспектів і висуває її в ряд прикладних дисциплін. В цьому конкретно проявляється специфіка сучасної інтеграції мовознавства як теоретичної науки про мову.

При вивченні іноземної мови як фаху переклад виступає як додаткова мета навчання і як засіб навчання (мовленню, читанню, письму, аудіюванню).

Як додаткова мета навчання переклад – найкраща двомовна діяльність саме як мовлення. При цьому він і найкращий метод навчання, адже навчатися перекладати не перекладаючи неможливо.

Якщо переклад є метою навчання, то він являється системою дисциплін, спрямованих виробити у студента навички і вміння перекладу для того, щоб адекватно передати на мові перекладу те, що виражено в усній чи письмовій формі на іноземній мові.

Як засіб навчання мов переклад є методичним прийомом, який використовується для полегшення семантизації як окремих слів, словосполучень та граматичних категорій.

При ознайомленні з новим матеріалом і при його закріпленні потрібен переклад. Він тут ефективний засіб навчання.

Процес перекладу є синтезом трьох етапів діяльності: 1) сприйняття іншомовної інформації; 2) її аналіз – розуміння; 3) повторення сприйнятої інформації на мову перекладу.

Найбільш важливим та відповідальним вважається перший етап, тому методика підготовки до сприйняття іншомовної інформації для наступного перекладу опрацьовується перш за все. На цьому етапі ставиться завдання навчити студентів сприймати інформацію як одиницю змісту, а не як набір послідовно розташованих термінів.

Для здійснення мети практичного оволодіння іноземною мовою для професійної комунікації велике значення має правильний підхід до створення підручників з іноземних мов для спеціальних цілей, термінологічних словників окремих дисциплін. Основною базою для побудови комунікативно значимих компонентів текстів підручника виступають лексичні засоби: терміни, термінологічні словосполучення, загальнонаукові та загальномовні слова, які найбільш адекватно відображають реальну дійсність.

Лексичні засоби забезпечують єдність тексту, створюючи зв'язність (синтагматику) і цілісність (парадигматику) тексту.

Отже лексика підручників, посібників та словників для професійної іншомовної комунікації, читання і перекладу спеціальної літератури повинна включати найбільш вживані слова даної науки: терміни, термінологічні словосполучення, загальнонаукову і загальномовну лексику.

Необхідно проводити більш якісний відбір лексики для створення підручників, термінологічних словників для професійного мовлення, активізації навчання професійної комунікації.

Слова, які вживаються у науково-технічній літературі, можуть мати значення, відмінні від тих, у яких вони загалом зустрічаються.

Так, дієслово *to attack* в науковому тексті частіше вживається у значенні «приступати до вирішення (завдань)», а не «нападати». Для іменника *state* основним значенням є «стан, положення», а не «держави». Іменник *point* має значення «проблема», а не «точка».

Деякі службові слова, такі як *for, as, since, after, before* іноді вживаються у специфічних значеннях. Так, слово *for* крім свого звичайного значення «для, протягом» має значення «так як».

До складу наукової лексики також входить значна група слів та словосполучень, які вживаються для зв'язку окремих частин висловлювання. Використовуючи ці слова, ми досягаємо логічності викладення матеріалу. До них відносяться: *furthermore* «крім того, більш того», *alternatively* «і навпаки», *still* «однак», *again* «знову, крім того», *also* «також, крім того».

Словники часто не дають значень цих слів, характерних для науково-технічної літератури.

Для перекладу термінів важливе значення має чітке розуміння явищ та процесів, про які йдеться в даному тексті, та значення відповідної української термінології. Якщо спеціаліст добре знає українську термінологію, то може у деяких випадках здогадатися, яким відповідним українським терміном його перекладати.

Складність для розуміння та перекладу представляють терміни, у яких виникли нові значення у зв'язку з розвитком науки і техніки.

Так, термін *module* «модуль, коефіцієнт» за останній час отримав нове значення «кабіна, капсула».

Іноді для нового іноземного слова в українській мові ще немає необхідного еквіваленту. У такому випадку слід використовувати метод транслітерації.

Особливої уваги заслуговує робота з розвитку та удосконалення професійно-комунікативної компетенції як здатності творчо, ціленаправлено використовувати мову з урахуванням узусу й комунікативної спрямованості. Студенти повинні вміти створювати комунікативно-досконале мовлення, розуміти його та адекватно оцінювати.

Володіння технологією комунікації – свідоцтво комунікативної компетентності спеціаліста, його професійної зрілості. Від ступеня сформованості термінологічної культури залежить результативність науково-професійного спілкування.

Успішній реалізації професійної спрямованості, на нашу думку, сприятиме перш за все послідовність у вивченні іноземної мови, чітка мета – вдосконалення навичок усного та письмового перекладу текстів зі спеціальності, подальший розвиток навичок усного мовлення.

Для здійснення мети практичного оволодіння іноземною мовою для професійної комунікації та для перекладу науково-технічної літератури велике значення має правильний підхід до створення термінологічних словників окремих дисциплін.

Література

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 303 с.
2. Возна М.О., Гапонів А.Б., Васильченко О.Ю., Хоменко Н.С. Англійська мова для перекладачів і філологів. II курс: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.І. Карабан (заг.ред.). – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 337 с.